

Evijärvi

Maakaapelilinjojen arkeologinen tarkkuusinventointi kuudella muinaisjäännöksellä 2021

Timo Sepänmaa

Tilaja: ELTEL Networks Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartat	3
Inventointi	4
Kohteet	5
1 EVIJÄRVI ANTTIKOSKI	5
2 EVIJÄRVI KEDONPELLOT	7
3 EVIJÄRVI MYLLYPELTO	8
4 EVIJÄRVI SILTAPELLOT	9
5 EVIJÄRVI KETO	11
6 EVIJÄRVI KOSKIMÄKI HAUTAPELTO	12

Kansikuva: Maakaapelilinjan maastoa Anttikoskella, länteen.

Perustiedot

Alue: Kuusi muinaisjäännöstä Evijärvellä joiden alueelle on aikomus kaivaa maakaapeli. Nämä ovat: Evijärvi Anttikoski 52010008, Evijärvi Kedon pellot 52010056, Evijärvi Myllypelto 52010054, Evijärvi Siltapelot 52010055, Evijärvi Keto 52010058, Evijärvi Koskimäki-Hautapelto 52010004. Kaikki ovat kivikautisia asuinpaikkoja pelloissa. Anttikoski sijaitsee Evijärvestä pohjoiseen laskevan Moskuanvirran suun tienoilta, muut Evijärveen etelästä laskevan Välijoen rannoilla.

Tarkoitus: Selvittää sijaitseeko kaapelilinjalla kiinteää muinaisjäännöstä, joka voisi tarvita tarkempaa tutkimista ennen kaapelin rakentamista.

Työaika: Maastotyö 28 – 30.5.2021.

Tilaja: ELTEL Networks Oy

Tutkimuslupa: 24.05.2021 MV/94/05.04.01.02/2021

Tekijät: Mikroliitti Oy, raportin koostaminen Timo Jussila, maastotyö ja raportti Timo Sepänmaa, apuna Janne Partanen.

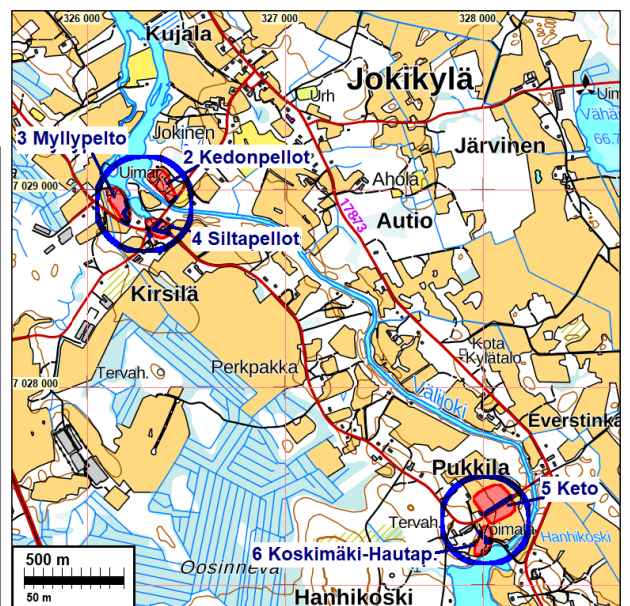
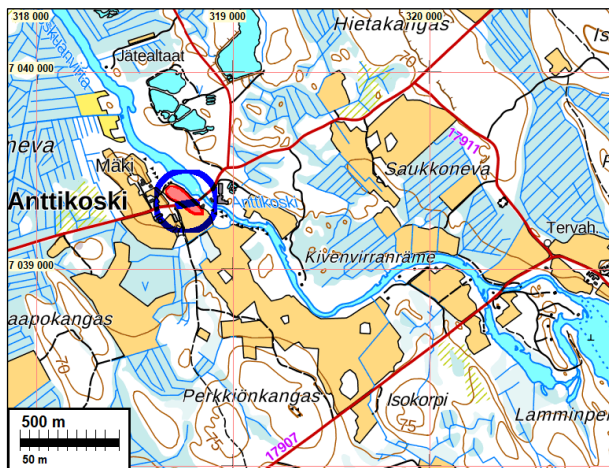
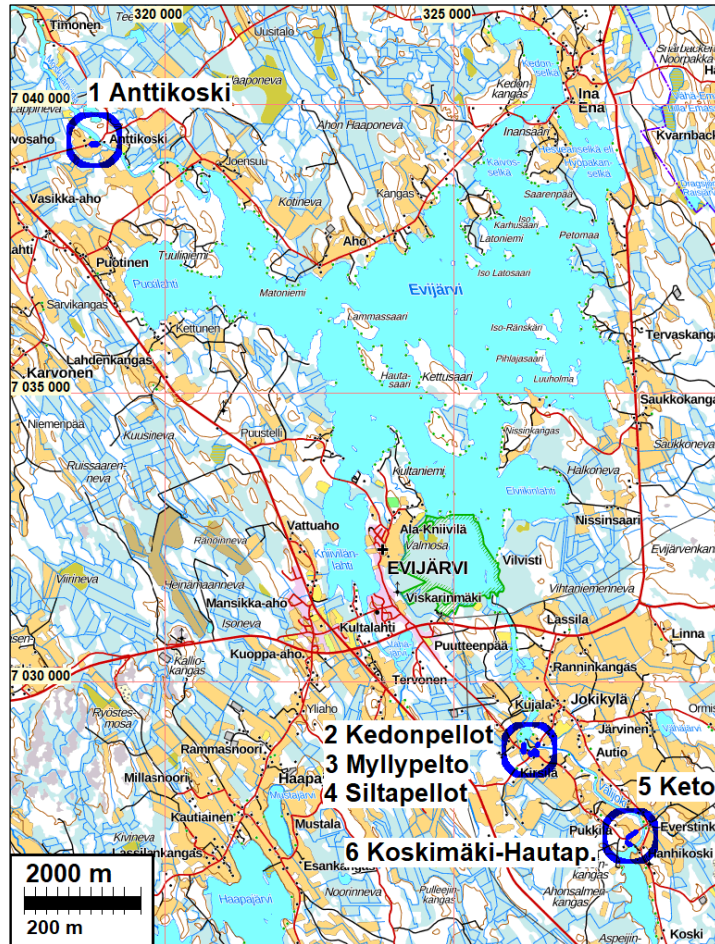
Tulokset Maakaapelilinjat tarkastettiin pellon pintapoiminnalla sekä koekuopituksin. Maakaapelilinjalla havaittiin ehjää kyntökerroksen alaista kulttuurikerrosta kahdessa kohteessa: **1 Anttikoski** ja kohteessa **4 Siltapelto**, jossa havaittiin koekuopassa kivirakenne, joka on ilmeisesti historialliselta ajalta ja liittyy viereiseen vanhaan kylätonttiin. Tämä rakenne tulkittiin muinaisjäännökseksi. Kohteella 3 Myllypellot havaittiin pellon pinnassa kvartsi-iskoksia kaapelilinjan kohdalla mutta ei koekuopissa ja kohteella 6 Koskimäki-Hautapelto iskoksia kahdessa koekuopassa. Muilla kohteilla ei tehty merkittäviä havaintoja kivikaudesta – vain pari löytöä.

Kohteessa 1 Anttikoski on siis kiinteää muinaisjäännöstä kaapelilinjalla, joka mahdollisesti vaatisi arkeologisia jatkotoimia kuten muinaisjäännöksen tutkimista (pois kaivamista) tai arkeologista maan kaivamisen valvontaa. Kohteessa 4 Siltapelto on pellossa muinaisjäännökseksi tulkittu rakenne mutta paikalla saadun vahvistamattoman tiedon mukaan kaapeli kuitenkin kaivettaisiin tien penkkaan, jolloin muinaisjäännökseen ei kajottaisi. Muissa kohteissa tuskin tulee muinaisjäännöstä tuhoutumaan eikä kaapelin kaivaminen aiheuttaisi ainakaan jatkotutkimusta.

Museoviranomainen päättää tarvittavat jatkotoimet ja samoin sen missä niitä ei tarvita.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa. Kartat ovat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta toukokuussa 2021, ellei toisin mainittu. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 5/2021. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon, eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat ovat digitaalisia ja ne ovat tallessa Mikroliitti Oy:n palvelimella ja sen varmuuskopioilla.

Yleiskartat

Inventointi

Eltel Networks rakentaa Maakaapelia Evijärvellä. Seinäjoen Museo antoi hankkeesta lausunnot (13.10.2020 SM44/2020 ja SM 46/2020), joissa todettiin kaapelilinjan menevän kuuden muinaisjäännöksen läpi. Museo edellytti, että niillä suunnitelluilla kaapelilinjaosuuksilla, jotka kulkevat muinaisjäännöksillä tehdään arkeologiset tutkimukset joissa selvitetään onko linjojen kohdalla säilynyttä kiinteää muinaisjäännöstä. ELTEL-Networks tilasi kyseiset tutkimukset Mikroliitti Oy:ltä. Maastotyön tekivät Timo Sepänmaa ja Janne Partanen toukokuun lopulla 2021, työn kannalta mainioissa olosuhteissa.

Työ tehtiin tarkkuusinventointina. Kaikki tutkittavat linjaosuudet kulkevat pelloissa teiden varsilla. Kaikki muinaisjäännökset ovat kivikautisia asuinpaikkoja. Peltojen pinnat havainnoitiin linjojen alueella (tehtiin ns. pintapoiminta) ja niistä tehtiin löytöhavainnoja. Yhdessä paikassa (6) ei pintahavainnoja voitu tehdä koska pelto oli nurmella. Löytöhavainnot olivat kvartseja. Niitä tarkasteltiin kriittisesti niin, että ne voitiin todeta ihmisen suunnitelmallisesti iskemiksi ja että kvartsi ei ollut tien varren sepeliä eikä luontaista auran runtelemaa kvartsia.

Kaapelilinjoille tehtiin sitten koekuoppia, jotka kaivettiin pellon kyntökerroksen alle, niin että voitiin todeta, onko kyntökerroksen alla säilynyttä kulttuurikerrosta. Koekuopat kaivettiin laipiolla ja ne olivat kooltaan n. 40 x 40 cm +-10 cm. Koekuoppien paikat mitattiin GNNS-RTK laitteella 0,4 - 0,7 m tarkkuudella. Koekuopat on esitetty kohdekuvausten kartoilla.

Tulos:

Yhdessä paikassa havaittiin kyntökerroksen alla löytöjä ja kulttuurikerrosta: raportin kohteessa nro **1 Anttikoski**, mutta vain kahdessa koekuopassa.

Toinen kohde, jossa havaittiin yhdessä koekuopassa kyntökerroksen alapuolella kivirakennetta ja historiallisen ajan kulttuurikerrosta on kohde **4 Siltapellot**. Vieressä on vanha kylätontti. Tällä paikalla paikallisen asukkaan kertoman mukaan kaapeli asennetaan kuitenkin tiepenkkaan, ei peltoon. Tällä asuinpaikalla havaittiin kaapelilinjalla kvartseja mutta ne kaikki olivat luontaisia. On mahdollista että kivikautista asuinpaikkaa ei paikalla ole lainkaan.

Kohteella **1 Kedonpellot** havaittiin linjalla pellon pinnassa vain 1 mahdollinen kvartsi-iskos. On oletettava, että tämä asuinpaikka ei ulotu idässä tien laidalle.

Muilla kolmella kohteella havaittiin pellon pinnassa kvartsi-iskoksia ja muutamassa koekuopassa myös kyntökerroksesta mutta mitään havainnoja kyntökerroksen alapuolisesta säilyneestä muinaisjäännöksestä ei saatu.

Sen mitä jatkotoimenpiteitä tutkituilla kaapelilinjoilla on tehtävä ennen kaapeliojan kaivamista, päättää Seinäjoen Museo, alueellinen vastuumuseo. Ongelmallisin kohde on 1 Anttikoski jossa on tehtävä arkeologinen muinaisjäännöksen pois kaivaminen joko ennen rakentamista tai maan kaivamisen valvonnan yhteydessä. Muilla kohteilla ei välttämättä tarvita mitään arkeologisia toimia. Mutta kuten jo todettu, museoviranomainen päättää.

24.6.2021

Timo Sepänmaa

Kohteet**1 EVIJÄRVI ANTTIKOSKI**

Mj-tunnus: 52010008

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Koordinaatit: N 7039294 E 318820

Aikaisemmat tutkimukset: Mirja Miettinen inventointi 1971, Kerttu Itkonen tarkastus 1968, C. F. Meinander kaivaus 1950

Muinaisjäänösrekisterin kuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Ähtävänjoen länsirannalla Hevosahossa joen ylittävän sillan kohdalla. Maasto on itäkoilliseen kohti koskea viettävää peltoa. Paikalla on kaksi löytöaluetta, toinen maantien etelä- ja toinen pohjoispuolella, käytännössä kyseessä on varmaankin yksi asuinpaikka.

Löytöalue 1 maantien eteläpuolella on peltoa Anttikosken törmän yläpuolella, jolla paikalla on C. F. Meinander tutkinut asuinpaikkaa. Pellon alareunaan rakennettu talo on voinut tuhota asuinpaikan rannanpuoleista osaa.

Löytöalue 2 sijaitsee maantien pohjoispuolella. Noin 30-40 metriä joesta on törmä, jonka yläpuolella olevalta pellolta on poimittu kvartseja. Alarajaa ei ole selvitetty. Löytöalue jatkuu todennäköisesti luoteeseen aivan vanhalle pajalle asti.

Sepänmaa 2021:

Peltoalueet molemmin puolin Anttikoskentietä oli kynnetty ja talven jäljiltä erinomaisessa pintahavainnointikunnossa. Kaapelilinjat on suunniteltu toteutettavaksi molemmin puolin tietä, pellon tienpuolisille pientareille. Linjojen kohdat pintahavainnoitiin ja pintalöytöjen kohdat mitattiin satelliittipaikantimilla. Linjojen noin puolivälistä itään oli melko runsaasti kvartsi-iskoksia ja yksi pii-iskos.

Linjoille tehtiin yhteensä 31 koekuoppaa, kooltaan 30 x 30 – 50 x 50 cm. Koekuopista 17 tehtiin tien eteläpuolelle ja 14 tien pohjoispuolelle.

Kivikautisia löytöjä oli 7:ssä koekuopassa: N 7039326.4 E 318763.9, N 7039330.4 E 318789.4, N 7039332.8 E 318803.8, N 7039336.8 E 318813.4, N 7039349.3 E 318803.4, N 7039343.3 E 318788.3, N 7039335.7 E 318751.8 Näistä kahdessa, N 7039330.4 E 318789.4 ja N 7039349.2 E 318803.3 oli todettavissa myös kyntökerroksen alapuolista säilynyttä kivikautista kulttuurikerrosta. Koekuoppahavainnot korreloivat varsin hyvin pintahavaintojen kanssa.

Linjojen osalta kohde vaikuttaa siis osin melko runsaslöytöiseltä ja säilynyttä kulttuurikerrosta on paikoin molemmin puolin tietä. Laajempaa yhtenäistä, kyntökerroksen alla säilynyttä kulttuurikerrosta ei kuitenkaan koekuopista alueelle hahmotu.

Linjaa länteen ja itään

Tutkitut kaapelilinjat sinisellä. Muinaisjännösrajaukset punaisella viivoituksella

- **Vihreä pallo**, kvartsilöytö pellon pinnasta.
- **Sininen neliö**, koekuoppa, tyhjä
- **Punainen avoneliö**, koekuoppa josta löytö kyntökerroksesta
- **Punainen umpineliö**, koekuoppa jossa kyntökerroksen alla kulttuurikerrosta

2 EVIJÄRVI KEDONPELLOT

Mj-tunnus: 52010056

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Koordinaatit: N 7029070 E 326370

Aikaisemmat tutkimukset: Mirja Miettinen inventointi 1974

Muinaisjäännösrekisterin kuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Ähtävänjoen itärannalla, Kirsilän kohdalla. Maasto on loiva jokirantapello, joka on uoman oikaisussa rikkoutunut. Sillalta niemen länsirannalle ulottuvalta alueelta noin 200 metrin matkalta on löytynyt kvartseja.

Sepänmaa 2021:

Linjan kohdalle on kuluvan vuoden aikana kaivettu muutaman metrin levyinen, noin 1 metrin syvyinen oja. Pello oli kyntämätön, mutta ojasta kaivettua maata tutkittiin pintalöytöjen varalta. Alueen maaperä on lähinnä hiesua ja hietaa, jossa on melko runsaasti noin nyrkin kokoisia ja pienempiä kiviä. Kivien joukossa on melko runsaasti hyvälaatuisia, osin särkyneitä luontaisia kvartsinkappaleita. Koordinaattipisteessä N 7029003 E 326481 todettiin yksi mahdollinen kvartsi-iskos (ei talletettu). Siksi koekuopitettavaa linjaa jatkettiin koillisessa pidemmälle kuin mikä oli alkuperäinen suunnitelma. Linjalle tehtiin 9 koekuoppaa, kooltaan 30 x 30 – 50 x 50 cm. Löytöjä tai merkkejä kyntökerroksen alapuolisesta kulttuurikerroksesta ei todettu.

Symbolien selitykset sivulla 6
Alla linjaa koillispäästä kaakkoon

3 EVIJÄRVI MYLLYPELTO

Mj-tunnus: 52010054

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Koordinaatit: N 7028980 E 326145

Aikaisemmat tutkimukset: Mirja Miettinen inventointi 1974

Muinaijännösrekisterin kuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Ähtävänjoen länsirannalla, Kirsilänkosken kohdalla, korkealla törmäpellolla asuinrakennuksesta 100 metriä luoteeseen. Maasto on hiekkamultainen pelto, sen pohjoisluoteisrinne. Pääosa kvartseista on löytynyt lähinnä jokea olevalta reunalta. Tasataltta KM 3728:1 on löytynyt mahdollisesti tältä paikalta.

Sepänmaa 2021:

Myllypellon alue oli kynnetty ja talven jäljiltä erinomaisessa pintahavainnointikunnossa. Pellon pinta tutkittiin aluksi silmämääräisesti havainnoiden noin 5 metrin säteellä linjasta länteen ja selvinä kvartsi-iskoksien löytökohdat talletettiin satelliittipaikantimella. Myös linjasta pohjoisluoteeseen oleva pellonreuna tutkittiin. Kvartsi-iskoksia oli selvästi eniten linjan pohjoispäästä pohjoisluoteeseen olevalla alueella. Muilla osin linjaa kvartsi-iskoksia oli harvakseltaan, ilman selviä keskittymiä.

Linjalle kaivettiin lapiolla 14 koekuoppaa, kooltaan 30 x 30 – 50 x 50 cm. Pohjoisin kaivettiin nurmettuneen vanhan pengertien laitaa, pari metriä pellon laitaa alemmalle tasolle. Loput 13 kaivettiin pellon laitaa.

Löytöjä tai merkkejä kyntökerroksen alapuolisesta kulttuurikerroksesta ei tavattu.

Kartta s. 7,

Merkkien selitys s. 6

Linjan eteläpäätä ja pellon pohjoispäästä etelään.

4 EVIJÄRVI SILTAPELLOT

Mj-tunnus: 52010055

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Koordinaatit: N 7028833 E 326299

Aikaisemmat tutkimukset: Mirja Miettinen inventointi 1974

Muinaisjäännösrekisterin kuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Ähtävänjoen länsirannalla, Kirsilänkosken yli vievän sillan kohdalla, tien molemmin puolin noin 100 m matkalla. Maasto on hiekkamultapeltoa Kirsilän asuinrakennuksen kaakkoispuolella. Pellosta on löytenyt kvartssia.

Sepänmaa 2021:

Kirsiläntien kaakkoispuolinen peltolohko oli kynnetyt ja talven jäljiltä erinomaisessa pintahavainnointikunnossa. Peltoalue on lähes tasainen, maalajiltaan lähinnä hietta- ja hiesumoreenia. Pellon pinnassa oli hyvin runsaasti noin nyrkin kokoisia ja pienempiä kiviä, joiden joukossa oli runsaasti hyvälaatuisia luontaisesti lohkeilleita kvartsinkappaleita. Yhtään kvartsinkappaletta, joka allekirjoittaneen näkemyksen mukaan olisi ihmisen iskemä tai muotoilema (siis kvartsi-iskos tai -esine) ei tavattu. Tämän itä- ja länsipuolilla olevat peltoalueet olivat heinällä, joten niistä ei saatu pintahavaintoja.

Kohteen alueella ja lähituntumassa oleville linjoille tehtiin 8 koekuoppaa, kooltaan 30 x 30 – 50 x 50 cm. Mitään merkkejä esihistoriallisista muinaisjäännöksistä ei tavattu, mutta yhdessä koekuopassa (7028796.3, 326364.3) todettiin selvä hiili- ja nokimaan sekainen ihmisen tekemä kiveys kyntökerroksen alapuolella. Ajoittavia löytöjä koekuopassa ei ollut, mutta aivan ilmeisesti kyseessä on historiallisen ajan rakennukseen liittyvä jäännös. Pellon pinnassa muutaman metrin säteellä tästä oli muutamia tiilensiruja ja liitupiipun pesän katkelma, hieman kauempana muutama kappale fajanssia – ei kuitenkaan voida olla varmoja liittyvätkö pinalöydöt todettuun rakenteeseen.

Tämä historiallisen ajan muinaisjäännös liittyy aivan ilmeisesti Kirsilän talon vanhempiin vaiheisiin (Jokelan kylä, talo n:o 7). Isojakokarttaa alueelta ei ole Kansallisarkistossa digitoituna ja koronatilanteesta johtuen sitä ei päästä arkistoon tutkimaan. 1840-luvun pitäjänkartan (2314 05)

mukaan Kirsilän talotontti ei ulotu koekuopan 5 kohdalle eikä karttaan ole kohdalle merkitty mitään rakennuksia.

Pintahavaintojen ja koekuopituksen perusteella ehdotamme, että ainakin Kirsiläntien itäpuolinen osuus kivistä muinaisjäännösalueesta poistetaan, mutta koekuopan 5 kohdalle ja lähiympäristöön merkitään historiallisen ajan asumiseen liittyvä kiinteä muinaisjäännös. Kivistä muinaisjäännöksen osalta olisi hyvä, jos Kansallismuseon kokoelmissa olevat paikalta kerätyt löydöt (KM 19522) tarkastettaisiin ja todettaisiin, onko alueelta yhtään varmuudella ihmisen työskentämiä kvartseja tai muita löytöjä.

Mainittakoon, että paikalla tapaamamme maanomistajan mukaan kaapeli tullaan kaivamaan Kirsiläntien pientareelle eikä tämän itäpuolisen, tieojan erottaman, pellon pientareelle. Saamiemme ohjeiden ja karttojen mukaan kaivoimme koekuopat täältä osin kuitenkin pellon pientareelle.

Kartta s. 7

Merkkien selitys s. 6

Koekuoppa josta rakennehavainto (alla) pellon lounaisreunasta itään.

Kivirakenne koekuopassa

5 EVIJÄRVI KETO

Mj-tunnus: 52010058

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kiviakautinen

Koordinaatit: N 7027402 E 327968

Aikaisemmat tutkimukset: Mirja Miettinen inventointi 1974

Muinaisjäännösrekisterin kuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Ähtävänjoen länsipuolella, Hanhikosken alapuolella, Kedon talon koillispuolella. Kedon talon väki on poiminut kvartseja kyntötoissa jokeen laskevasta pellostä. Alue saattaa olla yhtenäistä asuinpaikkaa tien eteläpuolella olevan Koskimäki-Hautapellon asuinpaikan kanssa.

Sepänmaa 2021:

Pelto oli kyntämätön ja siihen oli melko hiljattain levitetty lietelantaa, joten pintahavainnot ei voitu tehdä. Linjalle kaivettiin lapiolla 21 koekuoppaa, kooltaan 30 x 30 cm – 50 x 50 cm. Yhdestä koekuopasta (N 7027365.5 E 328017.4) löytyi kyntökerroksesta suurikokoinen kvartsi-iskos tai ydin. Merkkejä kyntökerroksen alapuolisesta kulttuurikerroksesta ei todettu.

Merkkien selitys s. 6

Linjan maastoa itään ja länteen

6 EVIJÄRVI KOSKIMÄKI HAUTAPELTO

Mj-tunnus: 52010004

Tyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Koordinaatit: N 7027222 E 327990

Aikaisemmat tutkimukset: Mirja Miettinen inventointi 1974, Kerttu Itkonen tarkastus 1968, Aarne Äyräpää tarkastus 1934, Ville Luho kaivaus 1948

Muinaisjäännösrekisterin kuvaus:

Asuinpaikka sijaitsee Jokelan kylän Koskimäen tilan Hautapellolla, noin 80 metriä Koskimäen vanhasta asuinrakennuksesta kaakkoon, Ähtävänjoen länsirannalla, Hanhikosken voimalaitoksen kohdalla. Paikalla on jokeen, itään ja kaakkoon viettävä pitkä peltorinne, jonka halki kulkee tie. Varsinkin tien eteläpuolelta, mutta myös pohjoispuolelta on löydetty kivikautiseen asuinpaikkaan viittaavia löytöjä. Vuoden 1948 kaivaus oli tien eteläpuolella.

Hautapellon löytöalueen pohjoispuolelle on rajattu toinen asuinpaikka (Keto 52010058). Nämä saattavat olla samaa laajaa asuinpaikkaa. Vuonna 1973 tehty Koskimäen uusi asuinrakennus on 1974 inventointihavaintojen mukaan ylempänä kuin kivikautinen löytöalue.

Sepänmaa 2021:

Tutkittava linja kulki pohjoisosassaan Myllytien koillislaidalla ja eteläosassa sen lounaispuolella. Linjalle tehtiin 9 koekuoppaa, kooltaan 30 x 30 cm – 50 x 50 cm.

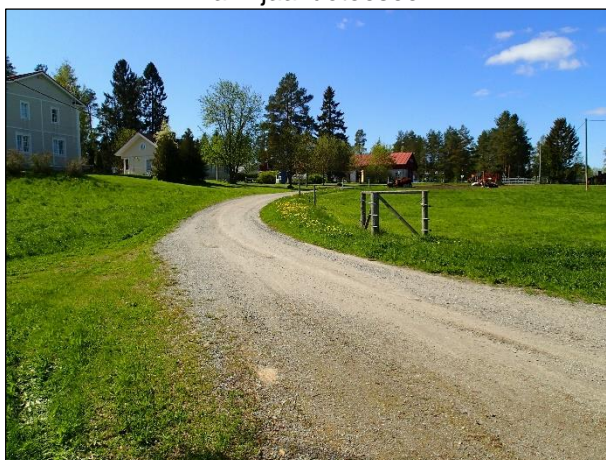
Eteläosassa linjan kohta on hyvin tiukkaan pakkautunutta vanhaa tienpohjaa, jonka läpi ei lapiolla voitu kaivaa. Siksi koekuoppia pyrittiin kaivamaan tällä osuudella muutaman metrin säteellä linjasta, mutta näissäkin kohdin oli hyvin tiivistä täyttömaata ja / tai kivikkoa. Kolmessa eteläisimmässä koekuopassa ei siis päästy puhtaaseen pohjamaahan.

Tien koillispuolella kulkevalla osuudella kuopat saatiin kaivettua puhtaaseen pohjamaahan. Koekuopista N 7027252,9 E 327986,7 ja N 7027248,4 E 327990,4 löytyi 1 kvartsi-iskos kummastakin sekoittuneesta kyntökerroksesta. Merkkejä kyntökerroksen alapuolisesta säilyneestä kulttuurikerroksesta ei todettu.

Kartta s. 12

Alla linjaa luoteeseen

26.6.2021

Timo Sepänmaa